

Ю. М. Переверзева, студентка,
Харківський національний економічний університет
м. Харків, Україна
ulyia_kh@mail.ru
науковий керівник к.е.н., доц. Аксьонова І. В.

ПИТАННЯ ЩОДО СТАТИСТИЧНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

З набуттям Україною незалежності, втіленням євроінтеграційної політики відбулися якісні зміни у підходах до визначення категорії якості життя та структурні зміни в методиці оцінки якості життя населення. На даному етапі розвитку в українському суспільстві здійснюється перехід від категорії рівня життя, що характеризує ступінь задоволення потреб, до категорії якості життя, яка визначає всебічний розвиток людини. Переосмислення ролі цих категорій, особливо в рамках міжрегіональних і міжнародних порівнянь, вимагає нових механізмів статистичної оцінки та характеристики якості життя населення.

Наукова проблема полягає у безпосередньому оцінюванні та порівнянні якості життя населення, яка через свою складну структуру не піддається абсолютному та однозначному вимірюванню. Але інформація про якість життя від цього не стає менш необхідною, вона є підґрунтям для розробки та втілення ефективної стратегії соціально-економічного розвитку, потрібна для вивчення взаємозв'язків між макроекономічною політикою і тенденціями, що спостерігаються в демографічній сфері, використовується при оцінюванні змін і визначенні бажаних досягнень у соціальній сфері, є засобом для оцінки ефективності політики уряду. Порівнюючи показники якості життя різних груп населення, оцінюють ступінь соціально-економічної диференціації суспільства.

У світовій та вітчизняній теорії і практиці дослідження якості життя населення поряд з існуванням великої кількості різних термінів, які використовуються для характеристики даного поняття, застосовують й різні підходи до його оцінки.

Проблемою оцінки якості життя населення в Україні та інших країнах світу займаються вже давно. Проте, вчені й досі не дійшли згоди з цілого ряду важливих питань. У першу чергу до них належать:

- 1) вибір об'єкта дослідження: індивідуум, домогосподарство або загальна чисельність населення;
- 2) вибір компонентів, які необхідно включати в предмет дослідження: людина, навколишнє середовище або соціальна інфраструктура;
- 3) інтегральний показник, чи система окремих показників, які слід використовувати при оцінці якості життя населення;
- 4) вибір конкретних окремих показників, які необхідно включати в систему показників при оцінці якості життя населення.

Слід відмітити, що у радянський період, дослідження концентрувалися на аспектах рівня, а не якості життя населення. Головну увагу у дослідженні рівня життя приділяли сфері споживання матеріальних благ і послуг без урахування умов життя, праці та зайнятості, побуту й дозвілля, здоров'я, освіти, стану довкілля, що знаходить своє більш повне відображення в категорії «якість життя».

Автором встановлено, що на сьогодні якість життя є інтегральною характеристикою розвитку суспільства загалом та окремо взятої людини, охоплюючи весь вимір суспільного буття. Якість життя є багатокомпонентною соціально-економічною категорією із складною внутрішньою структурою, сутність якої характеризує задоволеність населення життям з точки зору широкого набору потреб та інтересів[3]. Тому оцінювання якості життя населення необхідно здійснювати з урахуванням сукупної дії різних чинників. На якість життя населення впливає велика кількість чинників, що визначають його кількісні та якісні параметри. Класифікацію чинників якості життя населення можна здійснювати за багатьма ознаками. За результатами аналізу науково-методичних розробок щодо дослідження якості життя населення запропоновано укрупнену класифікацію чинників впливу на якість життя населення, яка охоплює три групи: глобальні, загальнодержавні та регіональні.

Повнота та результативність статистичного оцінювання якості життя населення залежить від системи показників, що використовуються при проведенні дослідження. На підставі вивчення, систематизації та

узагальнення світового та вітчизняного досвіду побудови систем показників для оцінювання якості життя населення, було обґрунтовано наступну систему показників, яка охоплює економічні та соціальні індикатори якості життя населення (рис. 1).

Рис. 1. Система показників якості життя населення

Оскільки перелік показників якості життя надзвичайно великий, їхня структура і зміст змінюється разом із розвитком соціальних відносин у суспільстві, розробка інтегрального показника призводить до необхідності вирішення цілого ряду доволі складних методичних проблем. Таким чином, одним з найбільш актуальних завдань статистики є розробка узагальнюючого показника якості життя населення, який би, по-перше, синтезував окремі індикатори, що характеризують різні аспекти якості життя населення, та, по-друге, дозволив би проводити міжрегіональні та міжнародні порівняння досліджуваного явища за єдиним методологічним принципом. Вивчення цього питання дозволило встановити, що існують два напрями науково-методичних підходів, пов'язаних з розробкою інтегрального показника якості життя населення:

1) перший напрямок базується на пропозиції щодо використання у якості інтегрального показника деяких окремих показників, що дають узагальнену оцінку якості життя населення;

2) другий напрямок пов'язаний з побудовою інтегрального показника на основі окремих показників якості життя з використанням різних статистичних методів.

У зв'язку з вищезазначеним, сучасний етап досліджень вимагає першочергової розробки методичних підходів до комплексної оцінки якості життя населення, яка враховувала б закономірності соціально-економічного розвитку країни та специфічні умови розвитку регіонів.

Список літератури: 1. В. Артеменко. Основи вимірювання регіонального розвитку з використанням концепції якості життя. // Регіональна економіка. – 2003. – №2. – С. 133-142. 2. Політика доходів и качества жизни населения / Под ред. Н. А. Горелова. – СПб.: Питер, 2003. – 653 с. 3. Рівень і якість життя населення: Монографія / Під заг.ред. Є.П. Кушнар'ова – Х.: Видавн. Дім «ІНЖЕК», 2004. – 272 с.